

VOGELS IN DE WIJK, VREEMDE GASTEN: HET PUTTERTJE

Door Marijke van Ittersum

Het is een merkwaardige naam voor het felgekleurde vinkje. En een vreemde gast in de wijk is hij eigenlijk ook al niet meer. Vanaf eind november kreeg ik bijna elke week van de buurman een fotootje van het beestje dat zich tegoed doet aan de zaadjes in zijn tuin. Eerst was het er eentje, maar vier weken later was het al een zwerm van wel twintig geworden! En het zijn zulke grappige vogeltjes.

Maar die naam, hoe komt deze vink (*Carduelis carduelis*) nou aan zo'n naam? Dat zit zo. Distelvinken – het zijn gewoon distelvinken – kun je goed temmen. Plinius de Oudere was in het jaar 60 de eerste die dat beschreef. Je kunt de vogeltjes leren water te putten met behulp van een vingerhoedje aan een kettinkje. In de 17de eeuw was dit tot een ware hobby uitgegroeid en waren er hele installaties voor puttertjes bedacht. Denkt u dat we die rariteiten achter ons gelaten hebben? Nee hoor, ook nu nog zijn er criminelen in actie die het speciaal voorzien hebben op puttertjes en de diertjes vangen om ze (illegaal natuurlijk) te verkopen.

Met zijn rode gezichtje in de zwart met witte kop is het een kleurrijk beestje. Er zit een brede gele streep op zijn zwarte vleugels, hij heeft een bruin lijfje, een wit stuitje en een zwarte staart met witte vlekken. Puttertjes worden wel acht jaar en zijn kleiner dan een huismus. Ze leggen twee keer per jaar ongeveer vijf eieren. Vrouwlied bouwt het nest, manlied steelt (vaak) het bouw materiaal van andere vinken. Putters zijn monogaam. Een kleine twee weken wordt er gebroed en na ruim twee weken vliegen de jongen het nest alweer uit. Ze worden dan nog wel bijgevoerd door de ouders, een dag of tien. Deze baby- en kindertijd is ook de enige periode in het puttertjesleven dat ze insecten eten, want het gaat de putter daarna om zaden. Vooral

zaden van composieten, zoals paardenbloemen, distels, teunisbloemen, zonnebloemen, distels en kaardenbollen. In de winter staan vooral de zaden van elzen op het menu.

Sinds 1975 nemen de puttertjes in heel Nederland (behalve op Texel) in aantal toe. Soms trekken ze nog weg (in oktober), maar het worden steeds meer standvogels. Vooral mannetjes blijven in de winter graag in ons land hangen. Boomgaarden, houtwallen, hoekjes met ruige plantengroei, maar ook spoor taluds en hoekjes op industrie-terreinen, daar voelen de puttertjes zich thuis. Daar zijn immers genoeg plantenzaden te vinden en vaak ook groeien er elzen, waar ze erg van houden. Ze zitten dus ook echt overal in onze wijk!

Verder is het puttertje een beroemde, geportretteerde vogel. Vanaf de middeleeuwen is hij in Italië vaak te zien op schilderijen van Madonna's, waarop het Christuskind speelt met de distelvink. De legende wil dat de rode ring rond de snavel ontstond tijdens de kruisdraging. Het vinkje trok een doorn uit het voorhoofd van Christus en werd met bloed bespat. Zo is het vogeltje een vooruitwijzing naar de kruisiging geworden. De Madonna met de distelvink van Rafaël is het meest bekende schilderij uit die tijd.

Carel Fabritius (leerling van Rembrandt) maakte in 1654 een schilderijtje van het puttertje. Het is maar een klein doek, 34 bij 23 cm, maar het is getaxeerd op 300 miljoen dollar. Het is overigens een van de weinige doeken van Fabritius die er nog zijn. Bijna al zijn andere werken werden vernietigd door de ontploffing van 100.000 kilo buskruit op 12 oktober in 1654 in het kruitmagazijn gevestigd in het voormalige Clarissenklooster in Delft. Behalve Fabritius vonden honderden mensen de

dood en gingen ruim vijfhonderd panden tegen de vlakte. Men kon de knal op Texel horen.

De Amerikaanse schrijfster Donna Tartt schreef weer een roman over dit schilderij: Het puttertje. Ze werkte tien jaar aan het 900 bladzijden tellende boek en won er de Pulitzerprijs voor de literatuur mee in 2014. Zo heeft het kleine puttertje dus een hele bijzondere geschiedenis. Ik blijf echter achter met een brandende vraag: waarom komen de puttertjes nooit in mijn tuin?

